సూరి సిద్ధాంతం - 1

అప్పుడే వచ్చిన ఆంధ్రపత్రిక పేజీలు తిరగేస్తూ "ఈ హరిజన సమస్య మొత్తంమీద జనాన్ని అల్లకల్లోలం చేస్తున్నదిరా సూరీ" అన్నాను.

సూరి బద్ధకంగా నవ్వి "జనానికి అల్లకల్లోలం కావటం చాలా యిష్టమని నీకు తెలుసునా!" అన్నాడు.

నాకు కోపం వచ్చింది.

"నీకు దేన్ని చూసినా గౌరవం లేదురా, సూరీ" అన్నాను.

"ఒకరికున్నట్టు!"

"మత గురువులంతా చూడు యెంత ఘోష పెడుతున్నారో!"

"పులి విస్తరాకు దగ్గిర కాకులూ, ఎముకల దగ్గిర కుక్కలూ బహిర్దేశంలో పందులూ గోల చేసినట్టు!"

"మతాన్ని వాటితో పోలుస్తావా?"

సూరి బిగ్గరగా నవ్వటం మొదలు పెట్టాడు.

"ఇందులో రహస్యం నా కర్థం కాలేదు" అన్నాడు తీక్షణంగా.

సూరి వినిపించుకోకుండా "పోలిక, మతానికి వాటికీ కాదు, మత గురువులకూ వాటికి!" అని మళ్ళీ నవ్వటం మొదలు పెట్టాడు.

తెలుగులో తిట్టడానికి వుండదగినన్ని మాటలు లేవు. ఆ వున్న వాటినే రెండు మూడు వరసలు ప్రయోగించిన మీదట సూరి దారికి వచ్చాడు.

"ఒరే నీకున్న మెదడే బహుకొద్ది, ఆ కాస్తాకూడా పాడైపోయింది. నువ్వు మెంటల్‌గా చచ్చిన వాడికింద లెక్క."

"ఎందువల్ల? నీ మాదిరిగా పవిత్రమైన విషయాలను హేళన చెయ్యను గనకనా?"

"పవిత్ర మేమిట్రా, నీ మొహం! నీ దే మతం?"

"అలా అడగటంలో నీ అభిప్రాయం యేమిటి?"

సూరి నావైపు వేలు పెట్టి చూపిస్తూ, "చూశావా! అంత చిన్న ప్రశ్నకు కంగారు పడకుండా సమాధానం చెప్పలేవు. నువు మెంటల్‌గా చచ్చావంటే యెందుకు యెగిరి పడతావు?"

"నాది హిందూ మతం" అన్నాను గర్వంగా.

"అంటే నీకు ఆ మతాన్ని చూస్తే గౌరవమనా? లేక నీకు దాన్ని గురించి ఏమైనా తెలుసునా?"

"కావలిస్తే నాకు హిందూ మతాన్ని గురించి ఏమీ తెలీదని వొప్పుకుంటాను. కాని నా పూర్వులది హిందూ మతం. నా తండ్రులదీ, తాతలదీ, నాదీ ఆ మతమే!"

మళ్ళీ సూరి నవ్వటం మొదలు పెట్టాడు.

"ఎందుకా వెధవ నవ్వు?"

"ఏమిట్రోవ్! మతంకూడా (నవ్వు) ఆస్తల్లే– గుణాలల్లే– రోగాలల్లే– (నవ్వు) హెరిడిటరీగా– సారీ! – వంశ పారంపర్యంగా (నవ్వు) వస్తుందా ఏమిట్రోవ్! హా! హా! హా! హా!"

"ఏమిటా తెలివి తక్కువ ప్రశ్న? యెందుకు రా కూడదు?"

సూరి తన నవ్వును ఒక్క దెబ్బతో స్విచాఫ్ చేసుకుని పెద్ద గడ్డుచేసి నావంక చిత్రంగా చూడటం మొదలు పెట్టాడు.

"యేమట్లు చూచెదవు?"

"మరేం లేదు. మనిషి జ్ఞానాని కంతుంది కాని అజ్ఞానానికి లేదు."

సూరి ఆ మాట అన్న తరవాత నాకు చాలా సిగ్గేసింది. వాడి పద్ధతులు అభిప్రాయాలూ నాకు విపరీతంగా కనపడవచ్చుగాక, వాడి తెలివెక్కడ నా తెలివెక్కడ. నేను వాడితో ఇంత సేపు నాకేమీ తెలీని విషయాన్ని గురించి వాదించట మేమిటి? వర్ణాశ్రమ ధర్మాలనీ, ఆచారాలనీ, నీతనీ, మతమనీ అందరూ అంటుంటే విని సంభాషణలో వాటిని గురికి ఒక మైలు అటూ ఇటూగా ప్రయోగించటమే కాని వాటిని గురించి నాకేం తెలుసు? నేను తెల్లజండా యెత్తి సంధికి జొరబడ్డాను.

"ఇదంతా ఎందుక్కాని సూరీ మతం, ఆచారాలు మొదలైన వాటిని గురించి నీకు తెలిసింది చెప్పు వింటాను" అన్నాను.

"విను, చెబుతాను. నీకూ జంతువుకూ భేదం ఏమిటి?"

"అదెందు కిప్పుడు?"

"ఒరే! ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పటానికి అంత గందరగోళ మెందుకురా! ఆ వెధవగుణం మానెయ్యి. చెప్పు?"

"ఏముందీ! మనం నిలువుగా నడవగలం. ఇంకా— ఇంకా— వెధవది ఒక్కటీ జ్ఞాపకం రాదేం!"

సూరి నా కడ్డం వచ్చాడు.

"నిలువుగా నడిచి నువ్వొందంగా ఉన్నదేం లేదు. ఆ భేదాలన్నీ నేనే చెబుతాను. నువ్వు మాట్లాడగలవు. అందువల్ల అబద్ధం ఆడటం ఒకటి నేర్చుకున్నావు. రాయటం చాతవును— దొంగదస్కతులు పెట్టడంకూడా చాతవును- ఎవరో అన్నట్టు. సంగీతం పాడగలవు. ఎక్కిరించగలవు. అవన్నీ అలా వుంచి నీకూ జంతువుకూ కల ముఖ్యమైన భేదం చెప్పు"

"నాకు తెలీదు"

"నీకు బుద్ధి వుంది! జంతువుకు లేదు!"

"కావచ్చును. కాదనను"

"అది అలా వుంచు. నీ దగ్గిరవున్న వస్తువులన్నీ నువు ఉపయోగిస్తున్నావని వుందా?"

"లేదు. నా దగ్గిర రేజరుంది. ఒకసారి దాంతో చేసుకునే టప్పటికి మొహం నిండా గాట్లే—"

"సరే! సరే! అదంతా తరవాత నీ బుద్ధిని నువ్వెప్పుడయినా ఉపయోగించిన జ్ఞాపకం వుందా?"

"అయ్యో! ఎందుకుపయోగించను? ప్రతి క్షణం.-"

"ఓరి మూఢుడా? నీకు బుద్ధంటే అర్థం కాలేదు. మనస్సనుకుంటున్నావు మనసు వేరు. బుద్ధి వేరు. వాళ్ళూ వాళ్ళూ అనేక విషయాలను గురించి అను కుంటున్న మాటలన్నీ జ్ఞాపకం వుంచుకుని వాటిని నిజంకింద అంగీకరించి, వాటి ప్రకారం ఆచరించటం బుద్ధిని ఉపయోగించటం కాదు. దేన్ని గురించయినా నీ అభిప్రాయం ఒకటి ఏర్పరచుకున్నావా? నిజం చెప్పటం తప్పు కావచ్చు నిజంగా! నువ్వెప్పుడన్నా ఆ విషయం నీ బుద్ధికి పని ఇస్తేగా!"

"అఁ! అఁ! నీ అభిప్రాయం నా కిప్పుడు చక్కగా తెలుస్తున్నది. ఇక పైకి వెళ్ళు"

"ఐసీ! ఇంగ్లీషును తర్జుమా చెయ్యటానికి నీకూ అభ్యంతరం లేదన్న మాట."

"ఇంత సేపటినించీ మాట్లాడుతున్నాం. మతాన్ని గురించి నువ్వు ఒక్క ముక్క చెప్పలేదు"

"దానికే వస్తున్నాను. నీకు తెలిసినంతలో ఏ జంతువుకైనా మోక్షం వుందా?"

"నా కే మతాన్ని గురించి తెలిసి అఘోరిస్తేగా! జంతువులకు మోక్షం లేదేమో అనుకుంటాను"

"జంతువులకు మతం కావాలా?"

"బహుశా అవసరం లేదు"

"నీవంటి జంతువులు లోకంలో ఎంతమంది ఉన్నారంటావు?"

"లక్షలు! కోట్లు! సామాన్యంగా నేను తెలవిగల వాడికింద లెక్క! తెలుసా నీ కా సంగతి?"

సూరి నవ్వాడు.

"తెలుసును. వీళ్ళందరికీ మతంతో ఏమీ అవసరం లేదని తెలుసుకో. వాళ్ళంతా ఆహారం, నిద్రా, మైథునం స్టేజి దాటలేదు. ఆ మూడూ వాళ్ళ కిస్తేస్తే మతం ఏమైనా వాళ్ళకు తొందరలేదు. సంఘం యేం చేస్తున్నది? వాళ్ళ కా మూడు అందకుండా చేస్తున్నది. మత గురువులేం చేస్తున్నారు? వాళ్ళకు మతం ఇస్తున్నారు. వాళ్ళకు మతం సరయిన ఆహారం కాకపోవటంవల్ల అనేక జాడ్యాలు బయలుదేరుతున్నై. సూపర్‌స్టిషన్ అనేది ఈ తరగతి జాడ్యమే. బలులు, యజ్ఞాలు, సంతర్పణలు, లక్షవత్తుల దీపాలు, లక్ష ప్రతి పూజ— తిండికి రోజుకు అణా డబ్బులు దొరక్క ఒక చెంప కొంతమంది మాడుతుంటే!

"నీ మతం ఎంత దరిద్రపు మతమంటే, ఒక చెంప వంశ పారంపర్యంగా

వస్తూనూ వుంటుంది. నువ్వు పిలక కత్తిరించి, క్రాపింగు పెట్టినప్పుడూ, బూటూ సూటూ వేసినప్పుడూ, వితంతు వివాహం చేసినప్పుడూ, నీ స్నేహితులతో భోజనం చేసినప్పుడూ, చివరకు స్టీమరెక్కినప్పుడూ పోయి మళ్ళీ ఎలాగో నీ దగ్గిరికి తిరిగి వస్తూ వుంటుంది. ఇవాళ సూద్రవాళ్ళతో అన్నం తింటే మతం పోయింది కదా, రేపు విధవా వివాహం చేసుకుంటే ఏమవటానికి వీల్లేదు. ఈ లోపల అప్పుడే మతం మళ్ళీ వచ్చి వుంటుంది."

"ఇంకో చిత్రం చూడు. నేను మతానికి ప్రచారం లేదంటాను."

"అది నేను వప్పుకోను. బుద్ధుడు, శంకరుడు, క్రీస్తు, వివేకానంద, మహాత్మా గాంధీ అంతా ప్రచారం చేసిన వాళ్ళే"

"అందుచేత నేను నా బుద్ధికి తోచిన మాట అనకూడ దంటావా?"

"సూరీ నువ్వు తెలివికలవాడివి కావచ్చుగాక శంకరాచార్యులూ, క్రీస్తూ, మహమ్మద్ – వీళ్ళకంటేనా?"

"ఎందుక్కాకూడదురా? స్వరాజ్యం, స్వేచ్ఛ అని గొంతు బొంగురు పొయ్యేదాకా అరుస్తారే! నా బుద్ధిని వాళ్ళ బుద్ధులకు దాస్యం చెయ్యమన్నావా? మతం హిస్టరీ అనుకున్నావా, జాగ్రఫీ అనుకున్నావా బోధ చెయ్యటానికి? బుద్ధుడి మతం తీసుకున్న వాళ్ళలో మరొక్క బుద్ధుడున్నాడా? నిజమయిన క్రైస్తవుడు క్రీస్తొకడేనా? ఇంకొక డున్నాడా? అర్జునుడి తరవాత జీవితంలో భగవద్గీత అర్థం చేసుకున్నవాడి లక్షణా లేవైనా వున్నవా? పైగా ఈ మతాలు ప్రచారం కావటానికి యెంత నెత్తురు ప్రవహించిందో తెలుసునా? ఇదంతా ఎందు చేత?"

"మిగిలిన వాళ్ళు పశుప్రాయులు కావటంచేత నే నంటావు. కావచ్చును. కాదనను సరేకాని ఈ విషయం నీ కొక్కడికే తట్టటం యెందుకు? ఇంకెవ్వరూ యెందుకు గ్రహించలేదు?"

"ఇంకెవ్వరికీ తట్టలేదని ఎలా చెప్పగలవు? లోకంలో వున్న పుస్తకాలన్నీ చదివావా?"

"మనకు తెలిసినంతలోనే"

"నిజానికి ఈ విధంగా చెప్పిన వాళ్ళెవరూ లేరు. కాని ఎవరికీ తట్టదనేది పొరపాటు. నేను నిరుద్యోగిగా వున్నాను. కనక ఈ విషయం మాటాడుతున్నాను నీతో. లేకపోతే నాకేం పట్టింది నీ తప్పులు దిద్దేటందుకు?"

"ఎవడికైనా మతం కావలిసొస్తే?"

"ఉన్న మతాలను గురించి చదువుతాడు. తన మతం సృష్టించుకుంటాడు

నా చొక్కాలు నీ కెలా సరిపోతై? ఇంకో చిత్రం చూడు. చాలామంది ఆచారాలే మతమని."

"మతాన్ని తృణీకరించావు. ఆచారాలను గురించి నీ అభిప్రాయం ఏమిటి? వాటిని చూస్తే నీకు గౌరవం వుందా?"

"ఆ."

"మీ తాత గావంచా నువ్వుపయోగిస్తావా?"

"నా కెలా పనికొస్తుంది?"

"నీ చిరిగి రూపుమాసి పోయిన ఆచారాలు నా కెలా పనికొస్తై. ఆచారమనేది కేవలం పనిముట్టు. మనిషి ఉపయోగం కోసం యేర్పడ్డది ఆచారం. కాని మనిషి ఆచారం కోసం యేర్పడ్డవాడు కాడు. అని నువ్వెందుకు గ్రహించవు; నీకే బుద్ధివుంటే చిన్నతనంలో భర్త పోయిన పిల్లకు తిరిగి పెళ్ళి చెయ్యి. నువ్వెంత వరకు పశువువో ఆ పిల్లా అంతేనూ. ఆమెకూ సంసార సుఖం కావాలి అని నీ కింకెవరో చెప్పవలసిన అవసరం యేముంది? నువ్వు నిర్బంధం చెయ్యకపోతే ఆ పిల్ల యింకో భర్తను చూసుకోదా? నీకు బుద్ధిలేదు కనకా, నీ బుద్ధిలేక పోవటం ఇతర ప్రాణులకు అపాయకరంగా వుంది కనకా నీ మీద ప్రచారం చెయ్యాలి. గాంధీ మహాత్ముడు చేసే ప్రచారం అదే. నీకు నిజంగా లాభించే ఆచారాలు నువ్వుంచుకో. రోజుకు పది స్నానాలు చెయ్యి. మడి గట్టుకో. సంధ్యవార్చు, తద్దినాలు పెట్టు. ఎవ్వరికీ అపకారం లేదు"

"మాలవాళ్ళను ముట్టుకోవటం విషయం?"

"మాలవాళ్ళను ముట్టుకోకు, బ్రాహ్మణ్ని కూడా ముట్టుకోకు, ముట్టుకోమని ఎవరన్నారు? వాళ్ళతో కలిసి భోజనం చెయ్యకు. ఎవరితోనూ కలిసి భోజనం చెయ్యకు. భోజనం చెయ్యటం చాలా రహస్యమయిన పని. కాని వాళ్ళను వెలి వెయ్యటం ఎందుకు! నీ బావిలో వాళ్ళు నీళ్ళు తోడితే నీ ప్రాణం యేం పోయింది? వాళ్ళు నీ యిళ్ళ మధ్య ఎందుకు నడవరాదు? అంత వాడితో సంబంధం లేకుండా వున్నవాడివి నీ తెగిన చెప్పులు వాడి మొహాన యెందుకు పారెయ్యటం? నీ చచ్చిన గొడ్లు వాడికెందుకు వప్పగించటం? వాడి కూతురుకు నువ్వెందుకు కన్ను గొట్టటం? వాడే ఎవరి ధర్మానో చదువుకుని అధికారిగా వస్తే వాడికి షేక్ హాండు చెయ్యటం ఎందుకు? ఏం ఆచారం రా? నీ మొహం ఆచారం? నీ శరీరంలో యే మాలవాడి నెత్తురూ లేదని యేమిటి నిదర్శనం?"

"ఒరే ఆటువంటి మాటలంటే నే నూరుకోను"

"మాటవరస కన్నానురా! నువ్వంటే నువ్వని కాదు. నీ ఆచారాలన్నీ తెగి దాళ్ళపడి పోయినవని నమ్ముతావా?"

"నమ్ముతాను కాని, సూరీ! కొన్ని కొన్ని ఆచారాలకు వ్యతిరేకంగా నడవడం అవినీతి కాదా?"

"హో. నీతిని గురించి మాట్లాడుతున్నాడండీ గుంటడు. ఇది నీతి, ఇది నీతి కాదు– అని రాసిపెట్టి వుందా ఏమిటి?"

"ఎందుకు లేదు"

"నీతంటే ఏమిటని నీ అభిప్రాయం?"

"ఈ మధ్య ఒకాయన రాసిన వ్యాసం చదివాను లేరా. ఆడవాళ్ళ ఎదుట బూతులు మాట్లాడటం అవినీతి. అవునా?"

"అవును. ఆ మాటలు వుప్పర ఆడవాళ్ళ దగ్గిరా, దొమ్మర ఆడవాళ్ళ దగ్గిరా మాట్లాడటం అవినీతేనా?"

"కాకపోవచ్చును"

"కాకపోవచ్చు నేమిటి? కాదు. ఒక దేశంలో మగవాడు అయిదు నిమిషాలకో భార్యను చేసుకున్నా నీతి బాహ్యం కాదు. ఏమంటావు?"

"అవునులే. మన దేశం ఇంకా అంత–"

"యేడిచావులే. పసికూనకు పెళ్ళిచేసి వెంటనే మొగుడుపోతే 'అమ్మాయి, నీ కర్మం ఇలా కాలింది కనక నువ్వు సంసారసుఖం కోరావా నీతిమాలినదాని వవుతావు. కనక మా అందరి తృప్తికోసం నువ్విలాగే పడుండు' అంటావా యేమిటి? కొంతమంది సంఘ సంస్కర్తలు చూస్తానుకదా. కాపరానికి పోక పూర్వం వైధవ్యం తటస్థించిన పిల్లల పునర్వివాహం విషయమే లెక్చర్లిస్తారు. ఒక సంవత్సరం, పదిసంవత్సరాలు, కాపరం మనిషి సంసార సుఖం అక్కర్లేనట్టు."

"ఎందుచేత?"

"పది సంవత్సరాలు కాపరం చేసిన చేసిన దానికి మళ్ళీ పెళ్ళి చెయ్య మంటే అంతా తిరగబడి మాడు పగలగొడతారేమోనని, ఎనభైయేళ్ళది కానీ తిరిగి పెళ్ళి చేసుకుంటానంటే తప్పేమిటంట ఇష్టమయినవాడే వస్తాడు."

"ఒరే సూరీ, నువ్వు పడమటికన్నా పడమటవుతున్నావు. సంఘం యేస్థితికొస్తుందో ఆలోచించు."

"వీరంతా కలిసి సంఘాన్ని ఉద్ధరిస్తున్నట్టు, నీకు ఓపిక వుంటే ఒక తమాషా సంగతి చెబుతాను విను. నే నెరిగిన ఒక కుర్రవాడుండేవాడు. తలిదండ్రులు చిన్నతనంలోనే పోయినారు. దరిద్రుడు, ఎక్కువ తెలివిగలవాడు కాడు. ఒకరిద్దరు పెద్దమనుష్యులు పూనుకుని వాడికి వారాలు ఏర్పాటుచేసి స్కాలర్షిప్పిప్పించి చదువు చెప్పించారు. వాడు ఫిఫ్తుఫారం చదువుతూ సరిగా

పరీక్షలకు ముందు చచ్చేటంత జబ్బుపడి ఎలాగో బతికాడు కాని పరీక్ష పోయింది. హెడ్‌మాస్టరొక పిగ్ హెడెడ్ రాస్కెల్. స్కాలర్షిప్పివ్వనన్నాడు. వాడికి మొదట్లో సహాయం చేసిన ఒకరిద్దరూ చచ్చిపోయినారు. ఈ జబ్బులో వారాలు పోయినై. ఇక చదువుకునే ఆశ వదులుకుని వాడు మాతా మహుడుగారింటికి పోయినాడు.

"వాడి పినతల్లి ఒకమ్మాయి వుండేది. పెద్దమనిషయింది. కాపరానికి పోలేదు. వాడూ ఈడొచ్చిన పిల్లవాడు. అక్కడికి పోయినప్పటినించి వాడు ఆ పిల్లతో ఫ్లిర్టింగ్ మొదలుపెట్టాడు తనకు తెలీకుండానే. ఆ పిల్లా వాణ్నెఅడ్డగించ లేదు. ఇద్దరూ ఒక్కచోట కూర్చుని ఆలోచనలు చేసేవాళ్ళు, ఇంకోళ్ళు చూసినా తిట్టటానికి వీలులేనంత దగ్గిరిగా కూర్చునేవాళ్ళు. ఏదో నెపంమీద ఒకళ్ళనొకళ్ళు తాకేవాళ్ళు, ఒకళ్ళవెంట ఒకళ్ళు పరుగెత్తేవాళ్ళు. ఇలా కొంతకాలం గడిచిపోయింది. ఒకరోజున ఆ కుర్రవాడు కొద్దిగా లిమిట్ దాటాడు. ఆ పిల్ల ఎదురుతిరిగి తిట్టింది. అందరితో చెప్పింది. అందరూ వాణ్ణి తిట్టారు. వాడుకూడా వాణ్ణి తిట్టుకుని, పశ్చాత్తాపపడి పశ్చాత్తాపమంటూ ఒకటి ఉన్నట్టు- అక్కణ్నించి లేచి పట్టణం వచ్చాడు తిరిగి వాడుచేసిన పనిని గురించి నీ వ్యాఖ్యానం ఏమిటి?"

"నా వ్యాఖ్యానమేముంది? నేనైతే వాణ్ని చొక్కావిప్పి చర్మం పొంగేటట్టు తాటిమట్ట తీసుకొని కొడుదును"

సూరి కొంచంసేపు మౌనంగా కూర్చుని. కథ సాగించాడు.

"ఎవరూ వాడికి ఉద్యోగం ఇవ్వలేదు. ఎవరో ప్లీడరుగారు దయదలిచి వాడికి తనదగ్గిర వాలంటీరుపని ఇచ్చాడు. అక్కడ కొంతకాలం పనిచేసిన తరవాత వాడికామోసం, అబద్ధాలు, దుర్మార్గం చూస్తే అసహ్యం వేసింది. అక్కణ్నించి చెప్పకుండా లేచిపోయినాడు. దానిమీద నీ వ్యాఖ్యానం ఏమిటి?"

"ఫూల్. కావాలంటే ప్లీడర్ గుమాస్తాగా వుండి న్యాయంగా వుండ కూడదా ఏమిటి?"

సూరి చిరునవ్వు నవ్వాడు.

"వాడికి చివరకొక్కటి తోచింది. మనం బ్రాహ్మణకులంలో పుట్టాం. విధ్యుక్తకర్మ చేతామనుకున్నాడు. బ్రాహ్మణార్థాలు చెయ్యటం మొదలుపెట్టాడు తద్దినం మంత్రాలూ అవీ నేర్చుకుని."

"భేష్ మంచిపని చేశాడు" అన్నాను.

"ఆ కుర్రవాణ్ణి గురించి నాకు తోచింది కూడా చెబుతాను. వింటావా?"

"చెప్పు."

"నేను రెండే విషయాలు చెప్పదలుచుకున్నాను. మొదటిది: రేపు చెట్లూ చామలూ మనల్ని గురించి తెలుసుకోటం మొదలుపెట్టి అవి కూడా మనల్ని అనుకరించాలని ప్రయత్నంచేస్తే నేను తప్పకుండా తప్పు పడతాను."

"రెండోది మనిషి మూడువిధాలుగా వుంటున్నాడు. పశువుగా, మానవుడుగా, దేవతగా పశుత్వంలోనూ మంచీచెడూ వుంది, మానవత్వంలోనూ వుంది, దేవత్వంలోనూ వుంది.[ఈ చివర విషయం బహుశా నీకు తెలీదేమో!] ఇంతవరకూ అందరికీ తెలిసే వుండవచ్చును అందరికీ తెలీని విషయమేమిటంటే పశుత్వంలో చెడు చాలాకొద్ది, మానవత్వంలో మంచి చెడు చాలాకొద్ది, మానవత్వంలో మంచి చెడూ చెరిసగంగా వుంది, దేవత్వంలో మంచికన్న చెడు చాలా జాస్తి."

ఈ వేదాంతం నాకేమీ అర్థంకాలేదని వేరే చెప్పక్కర్లేదు. కాని వాణ్ని ఎంత వేడుకున్నా సూరిపైన ఒక్కమాట కూడా మాట్లాడకుండా పేపరు తీసుకుని చదవటం మొదలుపెట్టాడు.

(ప్రథమ ముద్రణ : జనవరి 1934, ఆంధ్రభూమి)